

Vreme: 21.01.2018 20:09

Medij: dnevnik.rs

Link: <https://www.dnevnik.rs/vojvodina/jozef-sabo-posvecen-istoriji-plemickih-porodica-21-01-2018>

Autori: Redakcija

Teme: Zavod za kulturu vojvođanskih Mađara / Vajdasági Magyar Múvelődési Intézet

Naslov: Jožef Sabo posvećen istoriji plemićkih porodica

4762

Četiri decenije Jožef Sabo iz Novog Kneževca predan je poslu električara u Prehrambenoj industriji "Aleva" ali isto tako "pod visokim naponom" drži ga i zavičajna istorija brojnih plemićkih porodica koje su obitavale u varoši kraj Tise, pa i istorija poljoprivrede Banata.

Između korica se u izdanju Zavoda za kulturu vojvođanskih Mađara upravo našla njegova knjiga "U senci novokneževačkih plemićkih parkova" na mađarskom, dok je u Banatski kulturni centar iz Novog Miloševa na srpskom objavio "Poljoprivrednu istoriju Banata do polovine 20. veka", a objavio je pedesetak stručnih radova iz više oblasti iz istorije Novog Kneževca i Banata. Dve značajne knjige Sabo je objavio povodom šezdesetog rođendana, a iz njegovog pera ranije je objavljena monografija "Aleve" povodom pola veka postojanja poznate fabrike, još jedna knjiga na mađarskom, u "Istoriji Novog Kneževca i okoline", objavljenoj 2003. godine, a koju je priredio akademik Vasilije Đ. Krestić, u kojoj je koautor dela o plemićkim porodicama Sabo. U najnovijoj knjizi "U senci novokneževačkih plemićkih parkova" Sabo je obuhvatio 14 pređašnjih radova, sa namerom da se prikažu plemićke porodice i deo novokneževačke istorije, a ponešto i iz istorije Banata. Teme su vrlo interesantne za čitaoce na mađarskom, ali on je svoje radove na ove teme većinom već objavljivao i na srpskom jeziku, međutim, veruje da će kolaž rukopisa pripremljen i na srpskom uspeti da se nađe između korica naredne knjige.

Neumornom istraživaču zavičajne istorije arhivi širom Srbije i Mađarske postali su omiljeno mesto prebivališta, gde uporno sakuplja građu i sklapa mozaik relativno nepoznatih detalja zavičajne istorije, u prošlosti često i pogrešno tumačene.

Uspeo je Sabo da svojim radovima zainteresuje sugrađane u Novom Kneževcu, ali i istoričari mu "skidaju kapu". U izdanjima Kulturno istorijskog društva "Pčesa" iz Novog Sada objavio je brojne radove iz istorije, a za te radove čak sedam puta nagrađivan je "Pčesinim" priznanjem "Zlatno guščije pero"! Foto: M. Mitrović/ Jožef Sabo: Dvorci, ali i poljoprivredna istorija Banata - Delu istraživanja o plemićkim porodicama koje su bitisale u Novom Kneževcu, objavljenom u monografskoj knjizi "Istorija Novog Kneževca i okoline", a knjizi "U senci novokneževačkih plemićkih parkova" na mađarskom jeziku su pridodate nove pikanterije, posebno o pljački i uništavanju blaga iz plemićkih dvoraca koja se dogodila 1944. godine prilikom oslobođenja Novog Kneževca u Drugom svetskom ratu. Sasvim druga priča bi bila da je svo to blago ostalo u našoj varoši. Za mene je veoma bolno i kada vidim kako dvorci propadaju i kako ne dajemo značaj porodici Servijski koji još uvek, ni danas, nemaju ni ulicu sa nazivom u Novom Kneževcu, dok na primer u Novom Sadu postoji Ulica Đorđa Servijskog. Propada i kapela porodice Servicki, što je stvarno sramota - ukazuje Jožef Sabo.

Sabo kaže da je nepravda prema plemićkoj porodici Marka i Đorđa Đurkovića Servijskog učinjena i na drugom planu. Prema njegovim istraživanjima iz zadužbine plemićke porodice Srvijski za pravoslavne đake, koja je funkcionisala više od sto godina i iškolovala preko 1.000 srpskih đaka.

- To je naša zajednička sramota, i Novokneževčana takođe i ophođenja institucija Vojvodine i Srbije. Došao sam do testamenta Marka i Đorđa Servickog, gde decidno piše da Đorđe nastavlja zadužbinu svoga oca "Stipendarius Serviskianus" koju je pokrenuo 1794. godine. To je među prvim zadužbinama za školovanje dece kod Srba, pre Tekelijanuma. Đorđe Servicki je samo nastavio da brine o zadužbini oca Marka Đurkovića Servijskog, koja je potrajala sve do 1918. godine, a prema nekim podacima i kasnije - ukazuje Sabo.

Marko Đurković Servijski, u čijem posedu je prvo bila Terekkanjiža, odnosno današnji Novi Kneževac, a nasledio ga sin Đorđe, kasnije je postala stecište i drugih plemićkih porodica Šulpe, Maldegem, Talijan i Fajlič, čiji potomci i imovina su neslavnu sudbinu doživeli na završetku Drugog svetskog rata:

- U knjizi sam uspeo da objavim popis svih dragocenosti koje su opljačkane i uništene 1944. godine nemarom naših ljudi dok nije uspostavljena partizanska vlast. Dozvoljeno je narodu da ih opljačka, što je velika sramota ondašnje vlasti. Da smo tada uspeali da sačuvamo blago dvoraca Novi Kneževac je mogao imati muzejsku postavku kakve bi retko bilo u okolini, pa i u Srbiji. Nije reč samo o vrednom nameštaju i pokućstvu, nego i umetničkim slikama čuvenih slikara i drugim dragocenostima, koje na žalost nisu sve ni popisane, a i one dragocenosti koje su popisane, pitanje je koliko su realno u to vreme procenjene. Zamislite da su Maldegemovi imali dve Rubensove slike, čija vrednost nije verodostojna tada procenjenoj. Možda bi danas za te dve slike mogli kupiti pola Novog Kneževca! M. Mitrović

